

תורה ברית

רדיעה הראשונה על מחלתי של לוי אשכול גרמה לזעזוע. אולי מפני שאיש לא היה מוכן לכך. אולי גם מפני שהכל מניחים, אוטומטית, שאין אומרים בישראל את כל האמת בהודעות כאלה. עדיין אין זה מקובל בארץ להתייחס אל מחלתי של איש ציבור רם-מעלה כאל עניין ציבורי מובהק. בארצות-הברית טורח השלי-טון למסור לאזרחים את פרטי-הפרטים של מחלת הנשיא, אף בתוספת פרטים אגסטיים מיים בלתי-ניימיים. ההנהגה היא כי מחלת הנשיא יכולה להשפיע במידה רבה על ענייני המדינה, ועל כן היא עניינו של כל אזרח.

בישראל אין השלטון נוהג כך. משום כך אין הציבור נוטה להתייחס באימון-יותר להודעות על מצב-בריאותם של ראשי השלי-טון.

די בהודעה שתמית על העברת איש כזה לבית-החולים, כדי שי החלל יתמלא בשמועות משמועות שונות, בזמן המורות ומדאיגות יותר מן המציאות.

למחרת היום, כאשר נסתבר כי אין חשש חמור לגבי בריאותו של ראש-הממשלה הי נוכחי והמועד, נשכחו שמועות אלה של הרגע הראשון. נשארו רק האיוולות להת-למה מהירה.

דוקא מפני שלא נותר כל חשש לבריאותו של ראש-הממשלה, מותר להרהר כמה הירורים בקול רם, מבלי לפגוע בטעם הטוב.

היראה ראשון: האם יש ברגע זה ממלא-מקום אמיתי ללוי אשי-כול?

עד כה היינו רגילים למדוד את גילו של ראש-הממשלה על פי גילו של קודמו ויררי בו. לעומת בן-גוריון בן 79, לוי אשכול הוא צעיר ועולימיים. איכשהו, לא חדרה לתודעתנו העובדה שצעיר עולימיים זה כבר הגיע לגיל 70.

אשכול עולה בגילו על רבים משליטי העולם — החל בלינדון ג'ונסון ובהארולד וילסון וכלה בלאוניד ברז'נייב ובגמאל עבד-אל-נאצר. אין הוא רחוק כל-כך מנשיא צרפת, שארל דה-גול, שגילו המופלג-כבדי כול (75) שימש מטרה לחיצי כל יריביו במערכת-הבחירות.

אנו מאחלים לראש-הממשלה לא רק ארי-כות ימים עד 120, אלא גם בריאות איתנה עד לסוף ימיו. הרף מחלתי השבוע, אין יסוד לחשש שמא לא יוכל למלא את תפקידו עוד זמן רב.

אך בלי כל קשר לכך יש מקום לשאלה: מי ימלא את מקומו אם תיפגע חלילה, בריאותו — לשם שיכולה להיפגע בריאותו של כל אחד מאיתנו, שהגנו קורבנות מיר-עדים לכל מכאובי בני-אנוש?

האם קיים יורש-עצר טבעי ללוי אשכול — כשם שאשכול עצמו שימש יורש-עצר טבעי, בשנים הי אחרונות של כהונת בן-גוריון?

די בעצם הצגת השאלה, כדי להיווכח עד כמה נתחדלו השורות בצמרת הי מישטר הקיים.

כי ברגע זה, אין זכר ליורש-עצר טבעי כזה.

מה נדרש מירש כזה? הוא צריך להיות בעל שיעור-קומה לא-מי ובניגלואמי. הוא צריך להיות מקובל על כל חוגי מפלגתו, ועל המפלגות השכנות. הוא צריך להיות מאימון הציבור הרחב. איננו מדברים כאן על המנהיג האידיאלי, כפי שהוא מצטייר בדמיונו — איש המה-שבה המעש, הוגה-הרעיונות והלוחם, איש הי

אל המידבר. כוחות חדשים במפא"י, כמו חיים צדוק, עוד לא חדרו די הצורך לתור דעה הציבורית. ישנו עוד שם אחד, שאי-אפשר שלא להזכירו בהקשר זה — ורוא רק כדי להיווכח עד כמה לא נתגשמו תקוות שהיו. שמו של ישראל גלילי.

נרמה שבכל הזירה המדינית של המישטר הקיים אין מועמד מתאים יותר לתפקיד יורש-העצר.

נרמה שאין כיום אדם הרחוק יותר מעמדה זו. מזה שנים סבורים רבים כי גלילי הוא ראש-ממשלה טבעי. הוא איש-בטחון מובהק. הוא אדם המשופע בחושי-אחריות ובשיקול-הדעת (ואולי הרבה יותר מדי). הכל מעריכים אותו, והכל מפליגים בשבחו. אין לו אויבים — וזאת לא מפני שהוא גמיש או חסרי-דמות, אלא דווקא מפני שהמתן ברורה ומעוררת-אימון.

אם כן, מדוע אין הוא המועמד?

נרמה שעם כל מעלותיו, יש לי גלילי מעלה שהיא מגרעת חמורה בחיים המדיניים. הפרים לו, "מר-פקים". הפרה לו אותה אמביציה תוקפנית, שבלעדיה לא ינצח אדם במלחמת-הקיום הפוליטית.

כאשר אך דובר על הקמת המערך, צידו בו רבים רק משום שהוא פתח פתח להתי-רות אנשים כמו גלילי ויגאל אלון לחוג המצומצם של השלטון. יותר מזה: רבים קיפו בפירוש כי גלילי יהיה האיש מס' 2 במערך, יהפוך ממילא ליורש-העצר.

המערך קם, אך תקווה זו לא התאמתה. ניתוח סיכויי יורשיו העצר מוכיח זאת יותר מכל.

אחדות-העבודה תופסת עתה עמדת-ביניים מורה. אין היא בפנים, ואין היא בחוץ. הדבר מגביל בהרבה את כושר-התמרון שלה — ולוי אשכול מגצל זאת ללא היסוס. יש המקוים כי בסופו של דבר יביא המערך לאיחוד מלא, וכי אז ייעלם הגבול שבין ראשי מפא"י וראשי אחדות-העבודה. אך עד אז תיחזרנה עובדות מוגמרות.

בין אחדות-העבודה ובין מפא"י, מגנש אשכול צמרת מפא"יית שלי מה חדשה. הוא עושה זאת כיום בראשות משרד-הכסחון, והוא יעשה זאת מחר ככה מערכות הממשל.

אפילו יצטרפו או ראשי אחדות-העבודה אל הצמרת המצומצמת, יוחזק לדעת כי עמי-דות-המפתח כבר תפוסות ומבוצרות בידי בני-ההספחים החדשים של אשכול, אנשים כמו איסר הראל וצבי דינשטיין.

מפתח, אפוא, כי לא קיים ברגע י-עצר טבעי. מבין כל המועמדים יש הסיכוי הרב ביותר לפינחס ספיר — אך גם הוא אינו מוכן עדיין לתפוס עמדה זו ללא זעזועים, תוך הסכמה כללית, פחות או יותר, בקרב המישטר. עוד דרושות לו כמה שנים טובות כדי להגיע למעמד זה בדרך הישרה.

אילו נוצרה הבעיה השבוע — לא היה נמצא לה פתרון קל. למרבה המזל, אין היא אקטוא-לית.

זה טוב — לא רק לו אישית, אלא גם לסדר-השלטון התקינים במדינה כמו שהיא. לכן אין זה רק איוול אישי, אלא גם איוול פוליטי: תהיה בריא.

ראש-ממשלה משתדל להחזיק בעמדה זו כמו ידיו, מטעמי בטחון עצמי. לכן משמר שים שרי-החזק ושרי-האוצר כיורשי-עצר טבעיים.

כוונתנו כאן לפוליטיקאי המצוי, שיהא מצויד בתכונות המיני-מליות הדרושות כדי להיבחר, כי שעת הצורך, בתהליך המקובל אצלנו, לראש המישטר הקיים.

מועמד טבעי כזה חסר בסוף שנת 1965. יתר על כן, לספיר יש אחיזה מסוימת גם בשני השטחים האחרים. הוא היה מנהל משרד-הבטחון. הוא נוסע תדיר בקוים בינ-לאומיים, לצורך ניהול משא-ומתן כלכלי.

מכל הבחינות האלה, נראה ספיר כמועמד סביר.

ובכל זאת, יש ספקות. בעיני הציבור מוזהה ספיר כל כולו עם ענייני כלכלה בלבד. מבחינה זאת הוא שונה מאשכול, שעם כל עיסוקו בענייני המשק

תעוזה והתעודה. כזה אינו נופל מן השמיים. הוא מתגבש במאבק של שנים. וכאשר יהיה כזה, ירגישו בקיומו.

כוונתנו כאן לפוליטיקאי המצוי, שיהא מצויד בתכונות המיני-מליות הדרושות כדי להיבחר, כי שעת הצורך, בתהליך המקובל אצלנו, לראש המישטר הקיים.

מועמד טבעי כזה חסר בסוף שנת 1965. יתר על כן, לספיר יש אחיזה מסוימת גם בשני השטחים האחרים. הוא היה מנהל משרד-הבטחון. הוא נוסע תדיר בקוים בינ-לאומיים, לצורך ניהול משא-ומתן כלכלי.

מכל הבחינות האלה, נראה ספיר כמועמד סביר. ובכל זאת, יש ספקות. בעיני הציבור מוזהה ספיר כל כולו עם ענייני כלכלה בלבד. מבחינה זאת הוא שונה מאשכול, שעם כל עיסוקו בענייני המשק

„לא! לא! לא צריך!“

פעל גם כמפטר בין מחנות מפא"י, במר-כיב-ממשלות לבן-גוריון וכנושא-יונות עם המפלגות.

ספיר אינו אדם גמיש כמו אשכול. לאש-כול אין אויבים. לספיר יש. אין כל בטחון שכל מחנות מפא"י, וצמרות שאר מפלגות הקואליציה, יקבלו בצרונ את מרותו. וחשוב מכל: ספק אם ספיר עצמו היה מוצא סיפוק ואושר בתפקיד זה.

כי ספיר הוא איש המעשה. די יתר דיוק: איש בולמוס המעשה.

אין הוא יושב-ראש טבעי, כמו אשכול. אין הוא איש המיעץ לזולתו מה לעשות. על פי חוות-דעת של אחרים. הוא אוהב לחתוך בעצמו את הסרט, להודותו בעצמו עם העשייה הגולמית.

מסיבה זו אין הוא מאושר בתפקיד שרי-האוצר, ומתגעגע אל תיק המסחר-והתעשייה או אל חברת-העובדים — שני גשרי-פיקוד של עשייה בלתי-אמצעית.

כראש-הממשלה יהיה מאושר עוד פחות.

אך האם יש בכלל מועמד אחר? אבא אבן עוד רחוק מן המעמד הציבורי הי דרוש לכך. הציבור לא היה מקבל את משה דיין או שמעון פרס, גם אילו נשארו בי מפא"י, תחת ללכת אחרי יודי בן-גוריון

אשה בתפקיד רם זה היתה מוסיפה יוקרה כלשהי למדינה (כי עד כה ראה העולם רק ראש-ממשלה אחד ממין נקבה, בצ'ילון).

אולם הגברת מאיר סובלת זה מכבר ממצב-בריאות מעורער. מסיבה זו היא מוותרת עתה על משרד-החזק. אין כל אפשרות לי-הטיל עליה את תפקיד ראשי-הממשלה, שהוא מפרך שבעתיים. אחרוני המשרת הזאת — זלמן ארן ומרכזי נמיר — אינם חולמים על כהונה כזאת, ואין סיכוי סביר שיוזכו בה. לפיכך יש להפנות את המבט על שנתון צעיר יותר.

פינחס ספיר הוא בן 56, ובעיני רבים הוא המועמד הסביר ביותר לכהונת יורש-העצר.

ואכן, נרמה שאין מועמד טבעי יותר. כי מעמדו של ספיר מזכיר, כיום, במידה רבה, את מעמדו של אשכול עצמו בימי בן-גוריון.

לא רק בישראל, אלא גם בעולם, מחזיקים קים יורש-העצר המיועדים באחד משלושת מוצבי-המפתח הממשלתיים: תיק-הבטחון, תיק-החזק או תיק-האוצר. בישראל אין שרי-בטחון אמיתי, מאחר שכל